

Beste vrienden van de PE Damiaan

Het is het feest van de Drie-eenheid. Overweging bij het Evangelie. (Joh. 3, 16-18)

Het bordje links

Welke tekstbordje verkies jij bij dit schilderij?

Of het bordje rechts

Juan de Flandes, *Christus verschijnt aan zijn moeder* (1496). Koningin Isabella van Castilië bestelde deze kopie van *Het altaarstuk van Maria van Rogier Van der Weyden*, dat haar vader, koning Johan II, in 1445 aan het kartuizerklooster Miraflores bij Burgos had geschonken. Het was de gewoonte om kopieën te laten maken van beroemde meesters. Dit schilderij is het rechterpaneel van het drieluik van Isabella, dat wordt toegeschreven aan haar hofschilder Juan de Flandes. Het linker- en middenpaneel bevinden zich nog steeds op de plaats waar Isabella begraven ligt, de Capilla Real in Granada, waaraan ze het drieluik bij haar dood in 1504 had nagelaten.

Op dit schilderij zien we de aangrijpende ontmoeting van moeder en zoon. Ze heeft verschrikkelijk veel meegemaakt, dacht dat ze hem kwijt was, maar nu is hij terug. In haar ogen is haar zoon de belangrijkste mens die ooit heeft bestaan. Zijn lijden is ook het hare geweest, niet bij machte hem te helpen. Hier zien we de afloop waar iedere moeder naar verlangt: de gruwel voorbij. Voortaan zullen de mensen net zoveel van haar zoon houden als zij. Dit werk gaat niet voorbij aan verdriet en laat zien dat het juist de kern vormt van de liefde. We zien geen omhelzing, want hij is zo weer weg. De boodschap is dat zulke momenten van thuiskomen en overleven, hoe vluchtig ook, enorm belangrijk zijn in ons bestaan.

Zou het kunnen dat jij het bordje rechts van het schilderij verkiest boven dat van links? Dan is dat waarschijnlijk omdat de tekst rechts veel meer jouw gevoel aanspreekt. Toch krijg je de tekst links als uitleg als je voor dit schilderij in het Metropolitan Museum in New York staat. Een warrige en ingewikkelde boodschap waar je niet zit op te wachten en waardoor de kracht van het kunstwerk eigenlijk deels verloren gaat. Wat heeft dat nu te maken met het feest van

de Drie-éénheid dat we deze zondag in de kerk vieren, hoor ik je vragen. Het schilderij gaat er niet eens over! Nee, maar de formuleringen links en rechts wel.

De Drie-éénheid die wij vandaag vieren heet in de kerk een dogma te zijn. Dat wil zeggen dat je het moet geloven, zonder dat je het begrijpt. Als ik daar nu een uitleg bij geef zoals **het bordje links** van het schilderij hierboven, zou die kunnen zijn:

het dogma luidt dat God bestaat uit God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest en dat deze drie Personen (personae) weliswaar te onderscheiden zijn maar niet te scheiden zijn, oftewel God is Eén.

Verder zou ik nog bij de uitleg kunnen schrijven dat:

...die leer van de goddelijke Drie-eenheid pas in de 4e eeuw tot dogma werd verheven. Directe aanleiding was het standpunt van de Egyptische priester Arius, die van mening was dat de Zoon, omdat Hij door de Vader was verwekt, niet altijd zou hebben bestaan en daarom een lagere positie zou innemen. Maar bisschop Athanasius ging daar niet mee akkoord en stelde dat de Zoon geheel gelijkwaardig was aan de Vader. In de uitspraken van het Concilie van Nicaea in 325 werd die gelijkwaardigheid vastgelegd. Op het Concilie van Constantinopel I in 381 werd de Heilige Geest aan deze goddelijke gelijkwaardigheid toegevoegd. Definitief werd de leer van de Drie-eenheid vastgesteld op het Concilie van Chalcedon in 451.

Een warrige en ingewikkelde boodschap waar je niet zit op te wachten en waardoor de kracht van wat het betekent eigenlijk verloren gaat.

Eén God en drie Goddelijke Personen? Ik schiet er niet mee op. Behalve dan misschien dat het uitdrukt dat God 'relatie' is en dat is mooi. Maar omdat ik ervan uitga dat niemand weet hoe God eruitziet en God al onze voorstellingen doorbreekt, zal het woord 'Persoon' het ook wel niet weergeven veronderstel ik. Of God nu 'persoonlijk' dan wel 'onpersoonlijk' is, heeft voor mij niet zoveel belang. Belangrijk is of hij kan worden aangesproken of niet. Want als hij niet kan worden aangesproken, heeft gebed geen zin. En ook eredienst niet. En dat is voor mijn persoonlijke spiritualiteit, laat ik zeggen voor **het bordje rechts** hierboven, wel van groot belang. Maar als je van God geen voorstelling kan maken, waarom zou hij dan een 'hij' zijn? Ik besef dat verhalen over goden drieduizend jaar oud zijn en dat er al die tijd vrijwel alleen patriarchale gezagsvormen zijn geweest waardoor God ook al die tijd als *heer* of als *koning* of als *vader* of als *zoon* wordt aangesproken. Maar de Bijbel kent ook een vrouwelijke kant van God en spreekt van 'moederlijk medeleven' en 'erbarmen' (afgeleid van baarmoeder). We moeten ophouden met de gedachte dat 'Vader' en 'Heer' aanduidingen zouden zijn voor God als man. Ik zie ze eerder als poëtische symbolen voor een onzichtbare werkelijkheid die mannelijkheid en vrouwelijkheid overstijgt.

En omdat een Afro-Amerikaanse man naar Gods beeld en gelijkenis en weerloos zoals zijn Zoon Jezus maar met de naam George Floyd op 25 mei 2020 in Minneapolis (Minnesota) stierf nadat een politieagent met zijn knie meer dan acht minuten op Floyds nek leunde, terwijl deze geboeid met zijn buik op straat lag, ben ik in deze dagen waarop Amerika op z'n kop staat meer gefascineerd door een zwarte vrouwelijke drie-éénheid.

Zoals de Zambiaanse kunstenaar Aaron Samuel Mulenga die in zijn kunst weergeeft. Mulenga beeldhouwt, schildert en fotografeert beelden die Bijbelse personages of verhalen uitbeelden maar dan met zwarte mensen. Voor hem zijn de afbeeldingen van het christendom veel te eurocentrisch. Zijn werk gaat over christelijke scènes en symbolen, die tegelijk vertellen over zijn eigen Zambiaanse achtergrond en cultuur. Zo zal je op zijn heiligenafbeeldingen soms ook de lichaamsmarkeringen en tatoeages zien eigen aan het Bembavolk uit Afrika. Mulenga stelt dat in de beeldtaal van het christelijk geloof, dat met blanke missionarissen naar Afrika kwam, een ondervertegenwoordiging is van zwarte mensen. Daarom is kunst voor hem het ideale middel om zijn twee identiteiten, als Afrikaner en als gelovige met elkaar te verbinden en spiritueel vorm te geven. Een vaak voorkomend thema in zijn werk is het zoeken naar hoe je

'God' moet begrijpen en kan weergeven en dan vooral in de Drie-eenheid die hij in het onderstaande werk bekijkt door een Afrikaans oog. Maar met verwijzingen naar de klassieke christelijke iconografie. Daarom dat de drie vrouwen bedekt zijn met een dun laagje goud.

Kunstenaars, dichters en mystici heb je wellicht meer van doen om iets van de Drie-eenheid te snappen dan wetenschappers en theologen. Want deze laatsten zullen aan het einde van de rit toch alleen maar kunnen zeggen dat het een mysterie is. Maar een mystica als Juliana van Norwich die het eerste door een vrouw geschreven Middelengelse boek schreef, publiceerde in 1393 een reeks visioenen die zo ontving over de Drie-eenheid. Ze was een Mystica en die praten doorgaans lichtjes anders dan gewone mensen, dus zet je schrap.

Ze schrijft: "God liet me een klein balletje zien ter grootte van een hazelnoot en ik dacht 'Wat kan dit zijn?' Toen zei een stem: 'Dit is alles wat gemaakt is'. 'Zo'n klein dingetje, hoe kan dat', dacht ik. Maar de stem zei: 'Het duurt en het zal altijd blijven, omdat God ervan houdt. En op deze manier komen alle dingen tot stand door de genade van God.' En toen ontdekte ik van het kleine dingetje drie eigenschappen. De eerste is dat God het heeft gemaakt. De tweede is dat God ervan houdt. En de derde is dat God het bewaart. Die dag ontdekte ik God als Maker, Minnaar en Bewaarder."

Juliana verving drie gemeenschappelijke namen van God, Vader, Zoon en Geest door Maker, Minnaar, Bewaarder. Niet om de klassieke namen van de Drie-eenheid af te schaffen, want daarvoor was de traditie haar te heilig. Maar door ze te omschrijven wilde ze het denken over God stimuleren zoals Aaron Mulenga dat met zijn kunstwerken wil doen.

Als God Maker is, dan moeten wij mensen van voortdurende verbazing zijn om wat er is. Dan moeten we ongelooflijk verantwoordelijk omgaan met die wereld wanneer hij er niet uitziet zoals Hij hem heeft gewild. Dan moeten we de schoonheid en de complexiteit ervan eerbiedigen of waar nodig herstellen. Dan moeten we in deze planeet geloven. Als God Minnaar is, dan nodigt Hij ons uit tot relatie. Dan is het liefhebben van iedereen onze tweede opdracht als enige weg tot omgang met die wereld. Als God bewaarder is en dus nooit zal

opgeven wat Hij heeft gemaakt, dan moeten wij altijd mensen van hoop zijn. Dan zal er altijd toekomst zijn en is niets perspectiefloos omdat God houdt wat God heeft gemaakt. Zou het **bordje rechts** in het museum naast een afbeelding van de Drie-eenheid dan kunnen zijn...

Het feest van de Drie-eenheid is vandaag een speciaal feest voor jou om te vieren dat jij weeral een jaartje verbaasd, liefdevol en hoopvol met jezelf, de mensen en de dingen om je heen bent omgegaan en je voorgenomen hebt om dat weer een jaartje verder vol te houden. Proficiat.

(Ronald Sledsens)